

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การกำกับดูแลกิจการ (Good Corporate Governance) เป็นประเด็นสำคัญในวงการตลาดทุนไทยในปัจจุบัน หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนต่างให้การสนับสนุนการพัฒนาสภาพแวดล้อมการกำกับดูแลกิจการในประเทศอย่างเต็มที่ด้วยความคาดหวังว่าการกำกับดูแลกิจการที่ดีจะทำให้ผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่ายขององค์กรได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม การกำกับดูแลกิจการที่ดีจะทำให้กิจการมีระบบการบริหารและการจัดการที่มีคุณภาพ มีการเปิดเผยข้อมูลที่โปร่งใส และมีผลการปฏิบัติงานที่เป็นมาตรฐาน ทั้งนี้เนื่องจากบทเรียนที่ได้รับจากกรณีการล้มละลายของบริษัทเอนรอนที่เกิดการทุจริตของผู้บริหาร ซึ่งเกิดจากการขาดความโปร่งใสในการดำเนินงาน รวมถึงการปกปิดข้อเท็จจริงต่าง ๆ และกรณีวิกฤตเศรษฐกิจในประเทศไทยที่เกิดขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2540 ที่สร้างความเสียหายแก่บริษัทต่าง ๆ ทั้งกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียในบริษัทและนอกบริษัท ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหนี้การค้า สถาบันการเงิน รวมทั้งผู้ถือหุ้นที่เป็นนักลงทุน สาเหตุของความเสียหายตามที่นักวิชาการหรือนักเศรษฐศาสตร์ได้วิเคราะห์พบว่าเป็นจากการขาดความโปร่งใส และการขาดการเปิดเผยข้อมูลอย่างเหมาะสมและมีความน่าเชื่อถือ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญต่อผู้มีส่วนได้เสียกลุ่มต่าง ๆ ในการรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจทางธุรกิจ โดยในมุมมองของตลาดทุน นักลงทุนคาดหวังจะได้รับการปฏิบัติในฐานะผู้ถือหุ้นด้วยความโปร่งใส ยุติธรรม ได้รับข้อมูลประกอบการตัดสินใจลงทุนที่ถูกต้อง ครบถ้วนและทันเวลา ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นหัวใจสำคัญของการกำกับดูแลกิจการที่ดี ที่จะช่วยลดความเสี่ยงและความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นต่อนักลงทุนรวมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการกำกับดูแลกิจการที่ดี จึงได้นำแนวคิดบรรษัทภิบาลหรือการกำกับดูแลกิจการที่ดีมาใช้ โดยพัฒนามาจากหลักสากลของการกำกับดูแลกิจการที่ดีใช้อ้างอิงระหว่างประเทศ ประกาศโดย The International corporate Governance Network (ICGN) ซึ่งพัฒนาจากรายงานผลการศึกษาของธนาคารโลกและองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและพัฒนา (Organization for Economic Co-operation and Development) แบ่งเป็น 5 ประการ ดังนี้

1. สิทธิของผู้ถือหุ้น
2. การได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันของผู้ถือหุ้น
3. บทบาทของผู้มีส่วนได้เสีย

4. การเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใส

5. ความรับผิดชอบของคณะกรรมการ

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้จัดทำและเผยแพร่รายงานการกำกับดูแลกิจการที่ดี ซึ่งนำหลักการที่คาดหวังให้บริษัทปฏิบัติตาม 40 ข้อในปี พ.ศ. 2544 และเพื่อเป็นจุดเริ่มต้นให้บริษัทมีการนำแนวทางดังกล่าวไปปฏิบัติ ตลาดหลักทรัพย์จึงได้เลือกหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี จำนวน 15 ข้อ เพื่อให้บริษัทสามารถนำไปถือปฏิบัติในขั้นเริ่มแรกและเปิดเผยการปฏิบัติตามหลักการดังกล่าว โดยการดำเนินการตามแนวทางปฏิบัติดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินธุรกิจของบริษัท เพราะเป็นสิ่งซึ่งแสดงถึงมาตรฐานการจัดการที่ดี อันเป็นสิ่งที่พึงคาดหวังจากบริษัทจดทะเบียน และมีส่วนทำให้บริษัทได้รับการยอมรับมากขึ้นทั้งภายในและระหว่างประเทศ ตลอดจนเป็นการสร้างความโปร่งใสและส่งเสริมประสิทธิภาพของฝ่ายจัดการ สร้างความสามารถในการแข่งขัน และเพิ่มมูลค่าแก่เจ้าของกิจการ สร้างความเชื่อมั่น ความพึงพอใจและความไว้วางใจให้กับผู้ถือหุ้น ผู้ลงทุนและผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย

การเปิดเผยข้อมูลการปฏิบัติตามตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีของบริษัท อาจมีปัจจัยที่มีผลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูล เพราะแต่ละกิจการต่างมีคุณลักษณะของกิจการที่แตกต่างกันไป อาทิเช่น ความสามารถในการทำกำไร ซึ่งจากงานวิจัยของ Lang and Lumdholm (1993) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการเปิดเผยข้อมูลของบริษัทกับลักษณะของบริษัท พบว่า ระดับคะแนนของการเปิดเผยข้อมูลของบริษัทมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลการดำเนินงานของบริษัท โดยบริษัทจะเพิ่มระดับการเปิดเผยตามผลการดำเนินงานของบริษัทที่ดีขึ้น

ดัสสัน เสมอเชื้อ (2550) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลกระทบต่อระดับของการเปิดเผยข้อมูลกรณีศึกษาบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่าอัตราส่วนกำไรสุทธิต่อส่วนของผู้ถือหุ้นมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับระดับการเปิดเผยข้อมูล

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้ศึกษาเกิดความสนใจในเรื่องการเปิดเผยข้อมูลการปฏิบัติตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยต้องการศึกษาถึงระดับการเปิดเผยข้อมูลของบริษัทในปัจจุบันว่ามีการให้ข้อมูลแก่ผู้มีส่วนได้เสียมากน้อยเพียงใด และเปรียบเทียบระดับการเปิดเผยข้อมูลการปฏิบัติตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเมื่อบริษัทมีผลการดำเนินงานจากขาดทุนสุทธิเป็นกำไรสุทธิ และเมื่อผลการดำเนินงานเปลี่ยนแปลงจากกำไรสุทธิเป็นขาดทุนสุทธิว่ามีระดับการเปิดเผยข้อมูลเป็นอย่างไรสูงขึ้นหรือต่ำลงเป็นไปตามทฤษฎีหรืองานวิจัยที่พบหรือไม่ เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาหาแนวทางในการกำกับดูแลธุรกิจให้

มีการเปิดเผยข้อมูลการปฏิบัติตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีในระดับที่เหมาะสม และเพื่อเป็นประโยชน์ต่อนักลงทุนและพัฒนาตลาดทุนไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจระดับการเปิดเผยข้อมูลการปฏิบัติตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับการเปิดเผยข้อมูลการปฏิบัติตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเมื่อบริษัทมีผลการดำเนินงานเปลี่ยนแปลง จากกำไรสุทธิเป็นขาดทุนสุทธิ และเมื่อผลการดำเนินงานเปลี่ยนแปลงจากขาดทุนสุทธิเป็นกำไรสุทธิ

สมมติฐานของการวิจัย

ผลการดำเนินงานเปลี่ยนแปลงจากขาดทุนสุทธิเป็นกำไรสุทธิ จากการศึกษาค้นคว้าของ Hancock and Izan (2006), Lang and Lundholm (1993) อ้างถึงใน คัสสัน เสมอเชื้อ, 2550) พบว่าความสามารถในการทำกำไรมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับการเปิดเผยข้อมูล กล่าวคือ บริษัทที่มีความสามารถในการทำกำไรสูง บริษัทจะมีการเปิดเผยข้อมูลที่มากขึ้นเพื่อเป็นสัญลักษณ์ของความน่าเชื่อถือของกำไรและความโปร่งใสของผลการดำเนินงานที่รายงาน และยังเป็นประโยชน์ในการกู้ยืมเพื่อนำไปใช้ในการดำเนินกิจการในอนาคต ดังนั้นในการศึกษานี้ จึงตั้งสมมติฐานว่า

H1: เมื่อบริษัทมีผลการดำเนินงานเปลี่ยนแปลงจากขาดทุนสุทธิเป็นกำไรสุทธิ ระดับการเปิดเผยข้อมูลการปฏิบัติตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในปีที่กิจการมีผลการดำเนินงานเป็นขาดทุนสุทธิจะมีระดับการเปิดเผยข้อมูลน้อยกว่าปีที่กิจการมีผลกำไรเป็นกำไรสุทธิ

ผลการดำเนินงานเปลี่ยนแปลงจากกำไรสุทธิเป็นขาดทุนสุทธิ จากการที่กิจการมีแนวโน้มที่จะเปิดเผยข่าวดีมากกว่าข่าวร้าย (Skinner, 1992) การเปิดเผยรายงานประจำปีของบริษัทเป็นการสื่อสารถึงข่าวไม่ดีของบริษัท (Adelberg, 1979) และงานวิจัยของ Singhvi and Desai (1971) พบว่าเมื่ออัตราผลตอบแทนต่ำก็จะเปิดเผยข้อมูลให้น้อยที่สุด แสดงว่าเมื่อความสามารถในการทำกำไรลดน้อยลง บริษัทจะมีการเปิดเผยข้อมูลที่น้อยลง ดังนั้นในการศึกษานี้ จึงตั้งสมมติฐานว่า

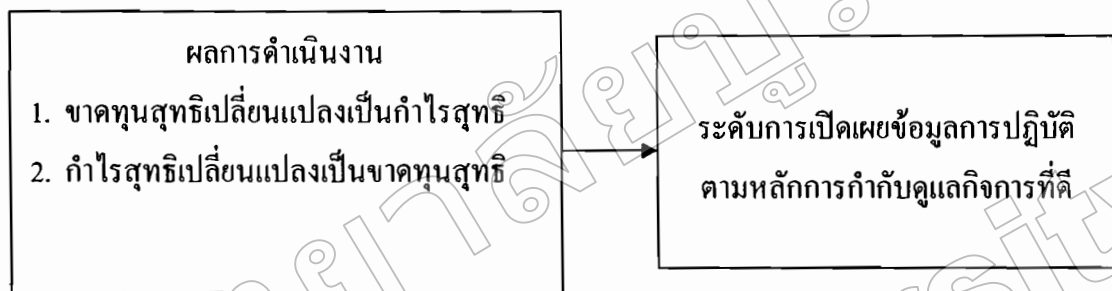
H2: เมื่อบริษัทมีผลการดำเนินงานเปลี่ยนแปลงจากกำไรสุทธิเป็นขาดทุนสุทธิ ระดับการเปิดเผยข้อมูลการปฏิบัติตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์

แห่งประเทศไทยในปีที่กิจการมีผลการดำเนินงานเป็นกำไรสุทธิจะมีระดับการเปิดเผยมากกว่าปีที่กิจการมีผลกำไรเป็นขาดทุนสุทธิ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1-1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาจากบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย แต่จะไม่ครอบคลุมถึงบริษัทที่อยู่ในกลุ่มภาคธนาคาร สถาบันการเงิน บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ และบริษัทประกันภัยและประกันชีวิต ในปีพ.ศ. 2548 - 2549 โดยข้อมูลพิจารณาจากแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (56-1) และงบการเงินประจำปี โดยใช้หลักเกณฑ์การประเมินการเปิดเผยการปฏิบัติตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จากศูนย์พัฒนาการกำกับดูแลกิจการบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งหลักเกณฑ์ดังกล่าวพัฒนามาจากหลักสากลของการกำกับดูแลกิจการที่ดีขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for Economic Co-operation and Development: OECD)

ข้อจำกัดของการวิจัย

การศึกษาข้อมูลในครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะบริษัทที่มีผลการดำเนินงานเปลี่ยนแปลงจากขาดทุนสุทธิเป็นกำไรสุทธิ และผลการดำเนินงานเปลี่ยนแปลงจากกำไรสุทธิเป็นขาดทุนสุทธิ ในปี พ.ศ. 2548 - 2549 เป็นระยะเวลา 2 ปี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบระดับการเปิดเผยข้อมูลการปฏิบัติตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
2. ทราบความแตกต่างของระดับการเปิดเผยข้อมูลการปฏิบัติตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เมื่อบริษัทมีผลการดำเนินงานเปลี่ยนแปลงจากขาดสุทธิเป็นกำไรสุทธิ และเมื่อผลการดำเนินงานเปลี่ยนแปลงจากกำไรสุทธิเป็นขาดทุนสุทธิ
3. เพื่อใช้เป็นข้อมูลให้แก่ผู้สนใจ รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น ก.ล.ต. ใช้เป็นข้อมูลในการพิจารณาแนวทางในการกำกับดูแล ควบคุมให้บริษัทมีการเปิดเผยข้อมูลในระดับที่เหมาะสมและเป็นประโยชน์

นิยามศัพท์เฉพาะ

การกำกับดูแลกิจการที่ดี หมายถึง ระบบการกำกับและควบคุมกิจการ โดยการแบ่งแยกสิทธิและหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น คณะกรรมการ ผู้บริหาร ผู้ถือหุ้น หรือผู้มีส่วนได้เสียอื่น ๆ ที่กำหนดเป็นหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติ เพื่อใช้ในการตัดสินใจกรณีต่าง ๆ ขึ้นในกิจการ โดยยึดวัตถุประสงค์ของกิจการเป็นสำคัญ

การเปิดเผย หมายถึง การแสดงข้อมูลของบริษัทต่อสาธารณชน

ผลกำไร หมายถึง ผลการดำเนินงานของบริษัท เป็นได้ทั้งกำไรสุทธิและขาดทุนสุทธิ

บริษัทจดทะเบียน หมายถึง บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ระดับการเปิดเผยข้อมูล หมายถึง ระดับการเปิดเผยข้อมูลการปฏิบัติตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี